మంజు

శ్రీ అరిపిరాల విశ్వం

"మంజూ! మంజూ! నేను వచ్చానమ్మా నిన్ను తీసుక వెళ్ళటానికి. అవును నీ వివ్వాళ తప్పకుండా వస్తావనే చాల పెందలాడే వచ్చేశా! అయ్యో—ఏదీ?... ఈ పెట్టెలో వుందేమో?" అంటూ ఒక మనిషి ప్రతిపెట్టెదగ్గరకూ హడావిడిగా తిరుగుతున్నాడు. ఇంతలోనే రైలు పెద్దగా కూతవేసి గుప్పున పొగవిడుస్తూ వెళ్ళిపోయింది. పాపం అతనూ ఒక పెద్ద నిశ్వాసాన్ని వదలి రోజూమాదిరిగానే యీ వేళ కూడా నిశ్శబ్దంగా వెళ్ళిపోతున్నాడు.

ప్రపంచ దృష్టిలో అతడొక పిచ్చివాడు. నిజమే ఆచిరిగిపోయిన గుడ్డలూ పెరిగిపోయిన గడ్డాలూ మీసాలూ అతనికిచ్చే యోగ్యత అంతే. ఎవరు మాట్లాడించినా మాటాడడు కాబట్టి, తనలో తనే ఏమిటో యెప్పుడూ ఏదో చెప్పుకుంటూ వున్నచోట వుండక అంతటా తిరుగుతాడు కాబట్టి అతన్ని లోకం పిచ్చివాడనే పిలుస్తోంది.

కొందరు అదృష్టవంతులు మేడల్లో జన్మిస్తారు. మరికొందరు దురదృష్టజీవులు ఆమేడల నీడల్లో అడుక్కుంటూ బ్రతికే అభాగ్యులకు అత్యంతభారంగా పుట్టుతారు. పుట్టిన ప్రతిజీవికీ ఆశ అనేది వుండటం సహజమే కావచ్చు. ఆ ఆశనే తమ ఆశయంగా కలలుగంటూ తమ జీవితంలో దాన్ని పొందగలిగేవారు కొందరు, చివరి క్షణందాకా దానికై బ్రతుకంతా బలియిచ్చి ఏమీ మిగులక బరువు గుండెతో మరణించే అనాథులు కొందరు.

జీవితంలో ఆశించింది లభించకపోవచ్చు, ఆశించనిది హఠాత్తుగా సంభవించి, భావించని రీతిగా అదంతా మాయమైపోవచ్చు. కాని దానితాలూకు ఛాయలు ఆ జీవిని అనవరతం వెంటాడుతూనే వుంటయ్. ఎండమావుల్లోని నీటితో, తన దాహం తీర్చుకోవాలని తీరని కోర్కతో పరుగెత్తుతూ వుంటాడెక్కడికో అంతు తెలియని చోటికి. దానితో ఎప్పటికీ దాహం తీరదని తెలుసు కాబట్టి మనమంతా మామూలుగానే వున్నాము. ఆ యథార్థాన్ని తాను నమ్మలేడు కాబట్టి అతను పిచ్చివాడై తిరుగుతాడు.

ఈనాడు పిచ్చివాడైపోయిన అతనూ ఒకనాడు జన్మించింది సంపన్నగృహస్థుల యింట్లోనే. నాన్న దయాగుణం కలవాడు కాబట్టి అందరి కష్టాల్నీ తనవిగా భావించేవాడు. ఎంతో ఉదారుడైన వ్యక్తిగా జీవిస్తూ, తన ఏకైకపుత్రుణ్ణి చాల గొప్పవాడిని చేయాలని ఉవ్విళ్ళూరేవాడు. అమ్మ తనకు ఒక్కడే ఒక్కడని అబ్బురంగా పెంచుకుంటూ ఆశలన్నీ అతనిపైనే పెట్టుకొని బ్రతికేది. నాన్న ఒకనాడు వేలమైపోయేందుకు వచ్చిన ఆవూరి ఆసామి ఆస్థిని తానడ్డంవుండి కాపాడాడు. పాపం పిల్లా జల్లా నిలువ నీడలేని నిరాధారులైపోతారని కనికరించాడు. దుఃఖం వెంట సుఖం, వెలుగు వెంట చీకటీ—అలాగే కృతజ్ఞతను కృతఘ్నతా ఎప్పుడూ ఛాయలాగా వెంటాడుతూనే వుంటయ్. ఇంతెందుకు యీ సృష్టి సమస్తం పరస్పరవిరుద్ధశక్తుల సంఘర్షణా స్వరూపమైనది. అదే సర్వవిఘ్నాలకు సంగమతీర్థము.

సృష్టి పరిణామశీలమైనది. అందులోని ఉపాంగమైన జీవితమూ అంతే. ఆ జీవితముపైన బాహ్యపరిస్థితుల బహుళమైన ప్రభావం చాలా వుంటుంది. దానికి లొంగక జీవింపగలిగేవారు చాల తక్కువ.

ఎవరిని ఒకనాడు తాను కనికరించాడో ఆ వ్యక్తులు యీ రోజున తనను కరుణించవలసినవారుగా మారిపోయారు. తత్ఫలితమే యావదాస్తీ బాకీదారుల పరమైపోవటం. ఈ అవమానాన్ని సహించలేని నాన్న ఒకచెడ్డరోజున బలవంతంగా బ్రతుకు నంతమొందించుకొన్నాడు.

ఎప్పుడూ బయటిముఖం చూడని అమ్మ పొట్టకూటికోసం రహస్యంగా గౌరవనీయుల యిండ్లలో పని చేసి తనకు చదువు చెప్పించింది. ఆ ఊరిలో వున్న అయిదు తరగతుల చదువే గొప్ప అని అనుకొనేవాడతను.

నాన్నపోయిన దిగులుతోను, దుర్భరదారిద్ర్యంతోను, అవమానంతో క్రుంగిపోయే అమ్మ మంచమెక్కింది. అయినా తనను గొప్పవాడివి కమ్మని ఆశీర్వదించేది. సంవత్సరం తిరుగకముందే ఆ మహాసాధ్వి

* ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం జరిపిన పోటీలో ప్రథమ బహుమతి పొందినకథ.

పరలోకగతురాలైంది. ఉద్దేశరహితంగా అనాథలాగా అందరి విమర్శలకు గురౌతూ ఈ పల్లెటూళ్లో వుండలేక ఉద్యోగంకోసం దాపునవున్న బస్తీ చేరాడు గంపెడాసతో.

2

'దయగలబాబులు! ఓ కానీ ధర్మం చెయ్యండి స్వామీ! మీకు పుణ్యముంటుంది' అంటూ ఒక ఆరేళ్ళపిల్ల అందరిదగ్గరా అడుక్కుంటోంది.

బాగా బొజ్జలు పెంచి తిన్నది అరిగేవిధమేమిటా అని విచారపడే మహనీయులు పాపం ఆ పిల్లకు ఏమీ రాల్చలేదంటే అతిశయోక్తి కాకపోవచ్చు. జానెడు పొట్టకోసం యెలా బ్రదకాలా అనుకొనే అనేకమంది గుండెల్లో జీవిస్తున్న కనికారమే అప్పుడప్పుడూ ఆ చిన్నిపిల్ల చేతిలో ఓ కానీ, అర్థణాయో రాలిపిస్తోంది.

ఆ బస్తీప్రక్కనే పారే నదిఒడ్డున వేయబడిన బెంచీలపై కూర్చొని సాయంత్రం చల్లగాలికి కాల క్షేపం చేయటానికి అనేకమంది చేరుతూవుంటారు. చెట్లుకూడా బాగా పెంచబడినవి.

అప్పుడే చంద్రుడు ఆకాశంలో తన కిరణాలను ప్రకాశింపజేస్తున్నాడు. ఎక్కడో ఓమూల బెంచీపైన చిరిగిపోయిన గుడ్డలతో, రేగిపోయిన జుట్టుతో మోకాళ్ళపైన తలబెట్టి విచారంగా కూర్చున్న మన 'రామూ' దగ్గఱకు వచ్చిందాపిల్ల.

'బాబూ! ఓ కానీ యివ్వ బాబూ! దర్మ ప్రభువులు' అంటూ బిగ్గరగా అనేసరికి ఉలిక్కిపడి తలనెత్తిచూచాడు.

'మిమ్మల్నే సామీ! దరమం సెయ్యండి బాబూ!'

'నేను బాబునుకాదు. ధర్మం చెయ్యటానికి నా దగ్గరేమీ లేదు.'

'మీరు మహారాజులు, బీదపిల్లకు దర్మం సెయ్యండి' అంది.

'ఏయ్ పొమ్మంటే నీకుకదూ!' అని రామూ మరల మోకాళ్ళపై తల ఆన్చి విచారంలో మునిగి పోయాడు:

పొమ్మంటే పోని ఆ కొంటెపిల్ల అంతకుముందే తాను కొనుక్కొన్న మరమరాలు తింటూ కాళ్లాడిస్తూ, ఆ బెంచీపైన చతికిలబడి మెల్లగా కూనిరాగాలు తీస్తోంది.

ఇంతలోకే రామూ తలెత్తిచూచాడు. ఆ పిల్ల ఆకాశంలో చందమామనుచూచి మురిసిపోయి మరమరాలు తింటూ పాడుకొంటోంది.

'ఏయ్ నీ పేరేమిటి?' అన్నాడు.

ఆ అమ్మాయి ఉలిక్కిపడి........మెల్లగా 'మంజూ' అంది.

'అయితే మీ యిల్లెక్కడ?'

'పూలబావి దగ్గఱ.'

'మీ అమ్మా నాన్నా ఏం జేస్తూంటారు?'

'మా నాన్న చచ్చిపోయాడు' అంది.

'మరి మీ అమ్మో!'

'మా అమ్మ దగ్గుమనిషి. ఎప్పుడూ మంచంలో నే పడివుంటుంది.' అన్నది.

'అయ్యో పాపం' అంటూంటే అతని కన్నుల్లోకి నీరు దానంతటదే వచ్చింది.

'అదేంటి బాబూ! కన్నుల్లో నీరెందుకు?'

'ఆఁ, ఏమీ లేదులే యేదో జ్ఞాపకంవచ్చి' అని మరిపించబోయాడు.

'మనది యీ వూరేనా బాబుగారూ' అంది.

'కాదుయిప్పుడు నాది అనేది యేవూరూ లేదు.'

'అదేంటి బాబూ? మీ అమ్మగారూ నాన్న గారూ ఎక్కడున్నారు?'

'స్వర్గంలో'.

'అంటే...అదేంటి బాబూ? ఎక్కడది?' అంది,

'అంటే...చచ్చిపోయారులే' అన్నాడు.

'మరింకా ఇప్పు డెవరున్నారు బాబూ?'

'నేనొక్కణ్ణే...యింకెవరూ లేరు.'

'మీ యిల్లెక్కడ బాబూ?'

'ప్రస్తుతం యిదే నాయిల్లు'.

'మరి అన్నం ఎక్కడ తింటారు సామీ?'అంది.

'అన్నంతిని అయిదురోజులైంది. పోనిలే... రేపటినుంచీ నాకుగూడా అడుక్కోటం నేర్పుతావ్? నిజంగా...' కంఠం గద్గదమైంది అతనికి.

'బూబూ? యీ మరమరాలు కాసినీ తినవ్?' అని వాటిని తనముందు పెట్టింది.

'ఆహాఁ...అఖ్ఖర్లా...అఖ్ఖర్లా.'

'పోనీ మాయింటికెల్దాం అంది.'

'వద్దులే' అన్నాడు.

'అక్కడ మాకు బండీ ఎద్దూ వున్నయ్' అంది.

'మరి నీవు అడుక్కుంటున్నా వెందుకు?'

'నాన్నపోయిన తరువాత తోలేవాళ్ళులేక... అమ్మకేమో జబ్బు...'అంటూ ఆ అమ్మాయి తుర్రున పారిపోయింది.

'అబ్బ! ఎంత తెలివైనపిల్ల. ఎంత అందమైనదీ... అయినా అడుక్కుంటోంది'. అనుకున్నాడతను లోలోపల. తనూ బహుశా రేపటినుంచీ అదే పనిచేయాలేమో' అని ఒక్కసారి జ్ఞప్తికి వచ్చి ముఖానికి చేతులు కప్పుకొని ఏడుస్తున్నాడు.

3

డాక్టర్ సరోజినీదేవి అప్పుడే హాస్పిటల్‌కు వెళ్ళేందుకు తయారౌతోంది. ఇంతలో బయట ఎవరో పాటపాడుతూ పెద్దగా 'బిచ్చమెయ్యమ్మా!'. అని అరుస్తూంటే వళ్ళుమండి చర్రున బయటికి వచ్చింది కోపంతో.

'జాలిగల్లాతల్లి జావైన పోయమ్మ!
కాలే కడుపుకు యింత గంజైన చాలులే—
అమ్మగారీయిళ్ళు దరమలోగిళ్ళు'

అంటూ జాలిగొలిపే గొంతుతో పాడుతూ యింటిముందర నిలుచుంటే కోపమంతా ఏమయిపోయిందో—'అయ్యోపాపం చిన్నపిల్ల' మన ఉమ యీడుదే. ఎఱ్ఱగా ఎంతచక్కగావుందీ!' అనుకుంటూ నిలబడింది.

ఇంతలో నే పాట ఆపి 'అమ్మా! ఇంత బిచ్చమేయమ్మా!' అంది మంజూ.

'ఏయ్ అప్పుడే తెల్లవారిందీ బయలుదేరావ్?' అంది సరోజినీదేవి.

'తల్లి గారూ! దయగలవారు, ఓ చినిగిపోయినదో, పాతదో, మీ బిడ్డలు దొడిగేసింది ఓ గౌనో, పరికిణో దర్మంచెయ్యండి అమ్మా?' అంది.

'ఆ...ఎంత తెలివిగలది', అనుకుంది డాక్టర్.

'అమ్మ నాన్నా లేరూ? అడుక్కోటానికి బయలుదేరావ్ అప్పుడే' అంది.

'కాసిని బిచ్చమేయమ్మా' అంది మంజు.

'ఏయ్ సరేగాని అడుక్కు తినకపోతే మా అమ్మాయికి నౌకరుగా ఉండగూడదూ' అంది. 'రేపు మా అమ్మని అడిగిచెప్తానండీ!' అంది మంజూ.

*　　*　　*

ఆరోజు సాయంత్రం మామూలు వేళకు 'రామూ' అక్కడకు వచ్చేసరికి 'మంజు' వచ్చి, మోకాళ్ళపైన తలపెట్టుకొని కూర్చొంది.

'ఏమిటె మంజూ! ఎందుకట్లా వున్నావ్?' అన్నాడు రామూ. తలెత్తి, 'అమ్మకు బాగా ఎక్కువగావుంది. ఏమైనాసరే ఇవాళ నీవు నాతో రాకపోతే యిక నేను యిక్కడనుంచి కదలను. నిజం, ఎందుకో భయంగావుంది' అంటూ అమాయికంగా అతని భుజాల పైన తలపెట్టి ఏడుస్తోంది.

'ఛా...ఒచ్చిపిల్లా ఏడుస్తారా? పద వెళ్దాం' అంటూ మంజూను అనుసరించాడు రామూ.

తను ఆ పూరిపాకలోకి ప్రవేశించబోతూంటే దగ్గు వినిపించింది.

ఇంతలోకే మంజూ 'అమ్మా! కళ్ళెత్తిచూడవ్' అంది.

అమ్మ లేచింది మెల్లగా. నుంచున్న రామూను కూర్చోమని చేతితో సంజ్ఞ చేసింది. మంజూ చిన్న కుండతో నీరు తేవటాని పోయింది.

అమ్మ చెప్పటం ప్రారంభించింది. 'నాయనా! మూడు నెలలనుంచీ రోజూ మంజూ నిన్నుగురించి చెప్పని రోజులేదు. ఇవేళటికి చూడగలిగాను. ఏం చేస్తాను నాయనా! తోటి పిల్లలంతా బడిలోకి పోతూంటే దాన్నేమో ఊరువెంబడి బిచ్చానికి పంపుతున్నాను. వాళ్ళ నాన్న వుంటే యీ పాటికి ఎంత చదువు నూరిపోసేవారో? ఆయన ఎప్పుడూ అంటూండేవారు–'మంజూని పెద్దడాక్టర్ చేయాలని.' ఏదీచూడకుండానే ఆయన వెళ్ళిపోయారు, ఓబండినీ, ఎద్దునూవదలి. ఆయన బడిచెబుతూ యీ బండినీ ఎద్దునీ ఎవరిచేతనైనా తోలించేవారు. సంపాదించే నాథుడు పోయినట్లే మా అదృష్టం కూడా వెళ్ళిపోయింది ఆయనతోపాటే. ఈ సంవత్సరంనుంచి సరైన మనిషి లేక ఆబండి ఎద్దూ అట్లాగే వున్నయ్.

'ఆ బండి నేను తోలి సంపాదించి యిస్తా. నాకింత తలదాచుకోనేందుకు చోటివ్వండమ్మా!' అని అడిగాడు రామూ. ఇంకే మనాలో తెలియక అట్లాగే ఉన్నాడు.

'నాయనా! యీ వేళనుంచీ యీ యింట్లో బిడ్డలాగా వుండిపో' అంది. ఇంతలోకే నీళ్లు తెస్తూన్న మంజూ! 'ఏయ్‌బాబూ! లే అన్నంతిందాం.' అన్నది.

'ఇక నన్ను బాబూ! అని పిలిస్తే వూరుకోను.'

'మరి యేమని పిలవాలి?'

'అన్నా! అని పిలువమ్మా!' అంది మంజూతల్లి.

'ఓ అయితే యింకేం? అన్నా! అన్నా!' అని భుజాలుపట్టుకొని ఆడుతోంది మంజూ ఆనందంతో. ఈ క్రొత్త అన్న కన్నుల్లోని నీరు ఎంత ప్రవహించి పోతోందో చీకటిలో యెవరికీ కనుపించి యుండదు. అవి బహుశా ఆనంద బాష్పాలేమో?

4

'ఏయ్ మంజూ! నిన్నే ఎక్కడికి వెళ్ళావ్? తొందరగా రా, పెళ్ళివాళ్ళు అలిగిపోతున్నారు?' అని కేక వేసింది ఉమ.

'వస్తున్నా యిప్పుడే గుడ్డలు ఆరేస్తున్నా!' అంటూ మంజూ ప్రవేశం.

'చూడమ్మా! యీ పెండ్లివారికి లాంఛనాలు సరిగా జరగలేదట. బాండు మేళాలు, పల్లకీలూ, పాట కచ్చేరీలు, భరతనాట్యాలూ కావాలిట.' అని సాగదీసుకుంటూ చెబుతోంది ఉమ.

'మరేమిటనుకున్నావ్ పెళ్ళి అంటే. పెళ్ళికూతురు వారన్నింటికీ తలవంచాలిసిందే' అంది మంజు.

అప్పుడు సాయంత్రమయింది.

'ఏయ్! ఇంకా ఎంతసేపు పెళ్ళికూతురికి చీర సింగారించటం. ఇక్కడ పేరంటాళ్ళంతా కూర్చుంటే?' అని కేక వేసింది మంజూ.

'వస్తున్నా అయిపోయిందమ్మా! అంత తొందరైతే ఎట్లా?' అంటూ పెళ్ళికూతురిని తీసుకొని వచ్చింది ఉమ.

ఎట్లాగో మేజువాణీ అయింది. వెంటనే ఊరేగింపు. ఓ కారులో వధూవరులు కూర్చున్నారు. ఎట్లా అయితేనేం నాలుగు బజార్లూ తిరిగి వచ్చామనిపించారు.

ఇక భరతనాట్యం ప్రారంభమైంది. ఉమ భరతనాట్యం చేస్తోంది. మంజూ పిచ్చి పిచ్చి తాళం వేస్తూ.

సానిస ధనిపామ పధా
నీనిస రిపగమ రిసా—
రాముని పద పంకజములు
రంజిల్లనె కొలిచి మనస—

అంటూ పాడుతోంది. 'భేష్! భేష్! బాగుంది.' అంటూ చాలాసేపటినుంచీ చాటుగా యీ పిల్లల బొమ్మలపెళ్ళి వేడుకల్ని, తిలకిస్తున్న సరోజినీదేవి ఒక్కసారిగా సంతోషం పట్టలేక వచ్చి ఉమని కౌగిలించి ముద్దాడుతోంది.

ఆ యిల్లంతా ఆనంద పారవశ్యంలో మునిగిపోయింది.

5

'అయ్యగారూ! కూలండీ!'

'బాబుగారూ! బండి తీసుకురానా!'

'అయ్యగోరూ! రిచ్చా అండీ!'

'నా గుఱ్ఱం రాజాలా పోతుంది సార్! ఒక్కసారి ఎక్కితే మీకే తెలుస్తుంది' అంటూ కూలివాళ్ళూ, బండివాళ్ళు, రిక్షావాళ్ళు, జట్కావాళ్ళు ఊరికే గొడవ చేస్తున్నారు.

ఇదే ఆఖరుబండి అవటంచేత చెప్పుకోతగ్గ జనసమ్మర్దం లేకపోయినప్పటికీ ఒక మోస్తరుగా ఉన్నారు ప్రయాణికులు. స్టేషన్లో వెలిగించిన గుడ్డిదీపాలు క్రమ్ముకున్న కారుమేఘాల్ని చీకటినీ ఏమీ చేయలేక పెద్దపెద్ద పొగలు విడుస్తున్నయ్. అందర్నీ బేరమాడి ఎవరూ కుదరక ఆఖరికి 'ఏయ్ ఒంటెద్దు బండీ వస్తావా?' అని పిలిచాడో దీర్ఘకాయుఁడు.

ఆయన పత్ని ఒక అర్థ పర్వతాకారంలో నిలుచొని ఆవులిస్తోంది.

'చిత్తం బాబయ్యా' అంటూ ఆశగా ముందుకు వచ్చాడు.

'విజయలక్ష్మీపురానికి ఏమి తీసుకుంటావ్?'

'అర్ధరూపాయి దయచెయ్యండి బాబూ! వెళ్ళిపోదాం.'

'పావలాకంటే ఒకదమ్మిడీ యివ్వను. ఇష్టముంటేకట్టు, లేకపోతే లేదు.'

'ఇంకో అణా దయచెయ్యండి. చాలాదూరం పోవాలె.'

'ఏమీ లాభంలేదు' అన్నాడాయన.

'సరే తమదయ. ఎక్కండిబాబూ!' అన్నాడు బండివాడు రామూ.

ఈ యుభయుల బరువుకు ఎద్దుకుంగిపోయింది.

'ఏమోయ్! త్వరగా పోనీ, పైనవానకురిసేట్టుగా వుంది' అన్నాడు.

'అయ్యా! చిత్తం' అని ఎద్దుని అదిలిస్తున్నాడు.

బజారు దీపాలు వాటిఉపయోగాన్ని కోల్పోయి నిప్పులులాగా వెలుగుతున్నవి. అసలే వెధవగతుకుల రోడ్డు. అందులో అసామాన్య భారంగల ఆలిమగలు ఎక్కారు. ఇక మాడండి 'రామూ' బండిదిగి నడవాలిసి వచ్చింది ఎద్దును.

ఇదంతా చాలదన్నట్లు సన్నగా తుంపరలు సాగినయ్.

'తొందరగా పోనీ, వాన దంచేట్టువుంది' అన్నాడాయన.

వానజల్లు పెద్దదైపోయింది. 'రామూ' అలాగే తడుస్తూ బండి తోలుతున్నాడు. 'ఇంతలోకే' వెధవ బండి ఎరక్కపోయి యెక్కాం; బండిఅంతా వానే' అంటోంది సాధ్వి.

'అయ్యా! ఆ గుడిసె కొద్దిగా చిరిగిపోయింది ఉండండయ్యా!' అని తలపంచె దానికి అడ్డంకట్టాడు. అది చినిగిపోయిందే కాబట్టి ఆశించినఫలితాన్నీయ లేకపోయింది. అమ్మగారుపెట్టే శాపనార్థాలు వాన జోరులోకలిసి రొదచేస్తున్నయ్.

'అయ్యో! అయ్యో! బండిపడిపోతోంది' అని ఆమె గోలచేస్తోంది. నిజంగానే ఎద్దుకాలు మడతబడిపోయి గోతిలో కూలబడింది.

'బాబుగారూ! ఒక్కసారిదిగండి. ఎద్దును లేపిన తర్వాత ఎక్కుదురుగాని' అన్నాడు. చేసేదేమీ లేక విసుక్కుంటూ దిగాడాయజమాని. ఎట్లాగో నానాఅవస్థలూపడి ఎద్దుని లేపాడు. మళ్ళీ యథాప్రకారం పోతోంది.

ఎడాపెడా కొట్టేవానకు వంగివంగి అతిప్రయాసపైన నడవగలుగుతున్నాడు రామూ. వళ్ళంతా తడిసి

పోయింది. కట్టుకున్న పంచెనిండా బురదనీళ్ళు చింది మరకలైంది. మోకాళ్ళదాకా బురదఅయింది.

'ఏయ్; యిక్కడఆపు, అపెట్టే అదీ లోపల పెట్టు' అంటూ ఆయిద్దిగూదిగి యింటిలోకి వెళ్ళారు. తానూ వెంబడే పెట్టెతీసికొని వెళ్ళాడు.

'ఏయ్ ఇదిగో బాడుగ' అని పావలాబిళ్ళ ముఖాన వేశాడు.

'చాలాకష్టపడ్డాను దొరగారూ!ఒక్క అణా...' అన్నాడు చలికి వణికేరామూ. ఏగుణాన వున్నాడో పాపం ఓ బేడబిళ్ళ తీసియిచ్చి పొమ్మన్నాడు. ఆడబ్బులు కళ్ళకద్దుకుని చెంగునకట్టుకున్నాడు. తన రోజు సంపాదనంతా అదే కాబట్టి.

కడుపులోఆకలి దహించివేస్తోంది. ప్రొద్దున ఇంటిదగ్గర బయలుదేరటం. ఇవ్వేళ అమ్మపని మరీ అధ్వాన్నంగావుంది. ఎట్లావుందో ఏమో? మంజూ ఏమైందో? భయపడుతోందేమో అనుకుంటూ బండి యింటివైపు మళ్ళించాడు.

ఎద్దు ఇంటిముఖంపట్టి గబగబానడుస్తోంది.

ఆపేటఅంతా ఉండేది పేదవాళ్లే. ఎక్కడా పెద్దగా చడీచప్పుడూ కనిపించటంలేదు. అవును! అర్థరాత్రి వేళ ఏముంటుంది?

ఇల్లు దాపౌతున్నది. గుండెలు వేగంగా కొట్టుకుంటున్నయ్. చలికి పెదవులు గడగడా వణుకుతున్నయ్.

ఏమిటబ్బా! కాస్త గల్లంతుగా వుంది! అయినా అలగా జనానికి అది పరిపాటేగా చీటికీమాటికీ, కాస్తకీ, కూస్తకీ దొమ్ములాడుకోవటం అనుకుంటూ వస్తున్నాడు. అరె! మనయింటిదగ్గరే. ఏమయిందో? 'భగవంతుడా రక్షించు'అని రెండుచేతులూ ఎత్తి దణ్ణం పెట్టాడు. బండి అక్కడ విప్పి పరుగెత్తాడు. చుట్టు ప్రక్కలవాళ్ళంతా గుమిగూడారు. వారందరినీ తోసుకుని పాకలోకివెళ్ళాడు.

మంజూ బావురుమని కాళ్ళకి చుట్టవేసింది. అప్పటికే అంతా అయిపోయింది.

'అమ్మ చచ్చిపోయింది అన్నా!' అంటూ మంజూ యేడుస్తోంది. అన్న గుండెప్రీలి కుప్పలా కూలిపోయాడు. 'ఊరుకోండి' అని అందరూ సముదాయించినా తల నేలకువేసి బాదుకొంటున్నాడు.

రెండేళ్లనుంచి బిడ్డకన్న మిన్నగా చూచుకొనే అమ్మ యీవేళ తనతో చెప్పకుండా వెళ్లిపోయింది.

6

'ఏయ్ మంజూ! యీ చొక్కా గూడుమీద చిరిగిపోయింది. కాస్త కుట్టిపెట్టు' అని తాను ఎద్దుకు మేత వేయటానికి వెళ్ళాడు రామూ.

పాపం మంజూ చేతయీ, చేతగాక దీక్షగా ఆ చినుగు కుట్లతో నింపేసి కనిపించకుండా చేయాలని నానాబాధా పడుతోంది.

అమ్మ పోయి ఆరునెలలు దాటినయ్. కాస్త దుఃఖంనుంచి తెప్పరిల్లారిద్దరూ.

'తొందరగా కానీ...వెళ్ళాలి' అని నుంచున్నాడు రామూ.

'అంత తొందరైతే నా చేతగాదు' అంటూ కూనిరాగాలు తీస్తూ యింకా కుడుతూనే వుంది మంజూ తలవంచుకొని.

'ఓహో! యీసంగీతం ఎక్కడపట్టుకున్నావ్?' అన్నాడు నవ్వుతూ.

'మా డాక్టర్ గారి అమ్మాయికి భరతనాట్యం సంగీతం చెప్పటానికి ఓ మాష్టరుని పెట్టారు. ఆయన ఉమకు చెబుతూంటే విని నేర్చుకున్నదే. నాబోంట సంగీతం యిదో సంగీతమా?' అంది పెద్ద నాపసాని లాగా.

'ఓహో! అట్లాగా?' అన్నాడు.

'నిజంగా నన్నాయ్. నేను చదువుకోవద్దూ. నన్ను గనక బడికి పంపితే ఉమకన్న బాగా చదువుతా' అంది గర్వంగా.

'ఓ యింకేం నీవు కూడా డాక్టరమ్మదాకా చదువుతానంటావ్,' అన్నాడు.

పాపం యీ కాస్తమాటకే ఆ లేతగుండె ఉప్పొంగిపోయింది.

'మరచిపోయా. వెళ్ళాలన్నాయ్ తొందరగా; ఉమకి చాల పెద్దజ్వరం వచ్చింది. అది నా కోసం కలవరిస్తూంటుంది. ఇందాకెప్పుడో వచ్చేయమన్నారు అమ్మగారు' అంటూ పరుగెత్తుకొని వెళ్ళిపోయింది.

'ఎంత అమాయికపు పిల్ల' అనుకుంటూ అటువైపే చూస్తూ నిలిచి నిట్టూర్చాడతను.

7

కాలం కళ్ళెంలేని గుఱ్ఱంలాగా పరుగెత్తిపోయింది చాలదూరం.

'తానొకటి తలచిన దైవమొకటి తలచు; తలచినా తలనొగ్గవచ్చు అది మానవాతీత మనుకొని' విధి చేసే పరీక్షలో మాత్రం వివశులైపోతారు మానవులు. అది సొంతం పట్టి బంధించగల బలంకలది కాకపోయినా, పట్టి తప్పక పీడించగలదు కొంతకాలం. కారణం అది కూడా సంకల్పాతీతశక్తిచేత ప్రేరేచబడుటవలన.

మంజూ అప్పుడే చదువుతూ చదువుతూ కుర్చీలోనే పడి నిద్రపోయింది. అప్పుడే సరోజినిదేవి

వైద్యశాల నుంచి యింటికి వచ్చింది. ఆమె ముఖం ఎక్కువ అశాంతిమూలాన ముడతలు పడింది. ఏ ఉమకు పనికత్తెగా యీ యింటిలో 'మంజూ' ఒకనాడు ప్రవేశించిందో ఆ ఉమ అయిదేళ్లనాడు అమ్మవారుపోసి అకస్మాత్తుగా యీలోకం నుంచి నిర్గమించింది. అమ్మ గుండెల్లో అగ్గిరగిల్చింది. ఆ ఉమకోసం తనకన్నా ఎక్కువగా ఏడ్చి, అన్నంమానేసి ఆఖరికి జ్వరపడి నెలరోజులు మంచంమీదే ఉండిపోయింది. అప్పుడే 'మంజూ' తన హృదయంలో స్థానాన్ని సంపాదించింది.

తన బిడ్డ పోవటంవల్ల ఏర్పడిన అనంతమైన దుఃఖాగ్నిని 'మంజూ' ప్రేమహృదయం క్రమక్రమంగా చల్లార్చగలిగింది. ఆనాడు తాను బిడ్డలేనితల్లి, యీ 'మంజూ' తల్లిలేని బిడ్డా. కానీ యీనాడో 'మంజూ'కు తను తల్లి, మంజూ తన బిడ్డ అయిపోయింది.

'అమ్మగారల్లా...ఇపుడు 'అమ్మ' అయింది సరోజినీదేవి మంజూకు. ఇంకా ఆమెకున్న ఆశలల్లా యీబిడ్డపైనే. సృష్టివైచిత్ర్యం సాధ్యాసాధ్యాల నధిగమించిపోయినప్పుడు తనను తానే నమ్మలేడు మానవుడు.

తను నమ్మగలిగింది మాత్రమే సాధ్యమని భ్రమించే మానవునిలో తుదకు నిరాశా, నిస్పృహా, నిస్సహాయతా స్థానాన్ని నెలకొల్పుకుంటయ్.

8

'మా మంజూ తెలుసునా? ఇవేళ బడికి వచ్చిందా?' అంటూంటే ప్రతిపిల్లా 'ఏమో లోపలికి వెళ్ళి కనుక్కోరాదూ? ఎంతమందో 'మంజూ'లు వున్నారు. ఎవరో అందులో మాకేమి తెలుస్తుంది?' అంటూ వెళ్ళిపోయింది. అమ్మో! ఇంత పెద్ద దీంట్లోకి ఎట్లావెళ్ళేది. ఎవరన్నా ఏమన్నాఅంటే' అనుకుంటూ బండివిడిచి అట్లాగే ఎదురుచూస్తూ నిలిచిపోయాడు రామూ.

ఇంతలోకే అల్లంతదూరంలో ఓ పిల్ల గబగబా వచ్చినిలుచుని, 'ఏయ్! రిక్షా!' అని కేక వేస్తోంది. అప్పుడే తనయెద్దుకు గుప్పెడుపరకలు రాలుస్తున్నాడు. బండి అడ్డంగా వుండటంచేత కన్పించటంలా సరిగా. 'సరే యీ పిల్లన్నా చెప్పకపోతుందా' అని వెళ్ళాడు రామూ.

'అన్నా!' అంటూ పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చింది. ఎవరో కాదు తన 'మంజూ'యే.

'బండెక్కమ్మా! నిన్ను దిగబెట్టి నేను స్టేషన్‌కు పోతాను!' అన్నాడు.

'వద్దులే అన్నాయ్, నేను రిక్షామీద వెళ్తాగా.' అంది.

'ఏమయినాసరే బండెక్కాలిసిందే!' ఎద్దునిలేపి బండికట్టాడు రామూ.

మంజూ! నీకోసం తెచ్చానమ్మా! తిను' అంటూ తన చినిగిపోయిన పంచెలో ఒకమూల భద్రంగా మూటగట్టుకొని తెచ్చిన బటానీలు, శెనగపప్పూ, చేతిలో పోశాడు.

'ఇటువంటి వెధవచెత్తంతా తింటే జబ్బుచేస్తుందన్నాయ్. అయినా యిప్పుడు నేనేమీ తినను' 'పోనీలే జబ్బుచేసేటట్లయితే వద్దులే తినకమ్మా! నీకోసం ఏదో పెద్దతాయాం కొనితెద్దామని అనుకున్నా. కాని యింతకన్నా ఏమీ తేలేకపోయినానమ్మా!' అంటుంటే అతనిగొంతు బొంగురుపోయింది.

'అదేమిటన్నాయ్! అట్లావున్నావ్? వంట్లో బాగాలేదా?' అంది ఆదుర్దాగా.

'నాలుగురోజులకు యీ దినమే కాస్త లేచి బండికట్టానమ్మా!' అన్నాడు.

'అయ్యో! ఊరికే అన్నాను అన్నాయ్! ఇదుగో చూడు ఇప్పుడే తినేస్తున్నా' అంటూ తినటం ప్రారంభించింది.

'అమ్మగారు బాగుందా అమ్మా!' అన్నాడు.

'ఆ బాగానే ఉన్నారు. అది కాదన్నాయ్. ఎన్నాళ్ళని యిట్లా. వంట్లో బాగాలేకపోతే ఎవరినైనా కబురుచేస్తే అమ్మవచ్చి మందిచ్చేదిగా, ఇదేం బాగాలేదన్నాయ్. నేను అమ్మతో అంతా చెప్పేస్తా! అంది.

'నామీద ఒట్టు, నేను చచ్చిపోయాననుకుంటే నన్నుగురించి ఆమెతో చెప్పు' అన్నాడు.

'మందులేకుండా ఉంటే జబ్బు ఎక్కడైనా నయమౌతుందా?' అంది.

'పేదవాళ్ళ రోగాలకి పెద్దపెద్ద మందులు పనిచేయవు మంజూ!' అన్నాడు.

'రోగానికి ఎవరైనా ఒకటేగా' అంది.

'ఉన్నవారికి వచ్చిన చిన్నచిన్న రోగాలకి కూడా పెద్దపెద్ద మందులు— లేనివాళ్ళ పెద్ద పెద్ద జబ్బులకు బహుశా ఏమందూ దొరక్కపోవచ్చు. ఒకవేళ ఉన్నా పంచకోలకషాయాలు! అంతే. ఉన్నవాళ్ళు జబ్బులు నయమైనా భయపడతారు. ఎందుకంటే వారిప్రాణం విలువైనది కాబట్టి. మరి లేనివాళ్ళో జబ్బు ఎంతపెద్దదైనా, నయమైనా, కాకపోయినా ఏమంత భయపడరు. ఈ మొండి ప్రాణం అంత తేలిగ్గాపోదని వాళ్ళనమ్మకం. దాన్నిగురించి వారికేమీ భయములేదు' అన్నాడు.

నిన్ను చూడకుండా వుండలేనన్నా. అసలీ కాలేజీలో చేరిన తరువాత అదివరకటిలా రోజూ రాకపోగా, ఎన్నాళ్ళకో యీ వేళ వచ్చావ్?' అంది.

'అదిగాదమ్మా! ఇదివరకు బడి నా దారిలో వుండేది కాబట్టి రోజూ వస్తూవుండేవాణ్ణి. ఇదేమో ఎక్కడో ఓమూల విసిరిపారేసినట్టుగావుంది. అందులో కొత్త, ఇక రాకేంజేస్తాను. వస్తాగా' అన్నాడు.

'ఇంకా ఎప్పుడన్నయ్యా! మనం మళ్ళీ ఒకచోట వుండేది!' అంది.

'ఓ దానికేం; నీవు డాక్టరమ్మవయి, పెళ్ళి జేసుకుని బిడ్డని కనేసరికి నేను యింకా అప్పటికి నిన్ను విడిచి వుండనమ్మా! ఎప్పుడూ నీబిడ్డని ఎత్తుకొని ఆడిస్తూ కూర్చుంటా' అన్నాడు నవ్వుతూ.

'పో! అన్నాయ్, నీదంతా...' అంది సిగ్గులో.

'నిజంగా మంజూ, నేనుమాత్రం నిన్నువిడిచి ఉండగల్గుదునా?' అన్నాడు.

'ఇంక యిటునుంచి సేషన్‌కువెళ్ళు అన్నాయ్. దగ్గిరేగా ఇక నేను వెళతాలే. యికనుంచీ నీవు రాక పోతే ఊరుకోను చెబుతున్నా. రెండురోజులకైనా కనిపించాలి తప్పకుండా' అంటూ మంజూ బండి దిగింది.

'సరే అయితే వస్తానమ్మా!' అంటూ బండితోలు కొని వెళ్ళిపోయాడతను. కనిపించేమేరవరకు ఆ బండి లోని అన్నను చూస్తూ 'అన్న' ఎంత మంచివాడు. తనను వెతుక్కుంటూ వచ్చి, లోపలకు రాలేక, ఎంత మందిని బయటే నుంచుని అడిగాడో తనను గురించి ఛీ, పాపిష్టిదాన్ని అన్నదగ్గర వుండలేక ... అనుకుం టూంటే బండి చాటయి వెళ్ళింద.

అయ్యో! యీ శెనగపప్పు యింకా చేతిలో నే వుందే?' అని చేయి విప్పేసరికి అప్రయత్నంగా ఆమె కన్నుల్లోని బాష్పాలు చేతిలో కురిసినై.

'అన్నయ్య ప్రేమగా తెచ్చియిచ్చినవి తానెం దుకు తినననాలి. పాపం అన్న మనసుకి అనవసరంగా కష్టం కలిగించానని లోలోపల తనని తానే శపించు కుంటూ వెళ్ళిపోయింది మంజూ.

9

'అవును, అన్నా! నీవు రోజూ యిట్లా నన్ను బండిలో తీసికెళుతూంటే అమ్మ చూస్తే ఏమనుకుం టుంది. ఇప్పటికే రోజూ పిల్లలంతా వెక్కిరిస్తున్నారు. ఆరోజున అమ్మగారు పెంచుకుంటానన్నది అని చెబితే—

'సరే మంజూ నీవు తప్పకుండా వెళ్ళమ్మా! నీ అదృష్టం చాలా మంచిది. గొప్పవారింటికి బిడ్డవై పోతు న్నావు.' 'కానీ—నీ అన్నను గురించి ఎప్పుడూ ఎవరికీ చెప్పగూడదు అన్నావు. అయినా మంజూని పెంచు కున్నంత మాత్రాన, మా అమ్మ, అన్నయ్యను ఇక నీవు ఏ మాత్రం చూడకూడదు. మాట్లాడకూడదు. నీ విప్పుడు యిదివరకు 'మంజూ'వి కాదు. నీఅన్నను ఎప్పుడూకలుసు కొనేందుకు ప్రయత్నించకు మన హోదాకు భిన్నం అని అనలేదుగా ఒకవేళ అన్నట్లయితే చచ్చినా నిన్ను విడిచి నేను పోయేదాన్ని కాదు.'

ఇలాంటి వాదనలతో జరిగిపోయిన చాలా రోజులు మంజూని యీ నాడు డాక్టరీ చదవటానికి తీసికొని పోతున్నయ్. రేపే వెళ్ళిపోతుంది.

తను చిన్నతనంలో చాల గొప్పవాణ్ణి కావాలని ఎన్నెన్నో కలలు కనేవాడు. అమ్మకూ, నాన్నకూ తన పైన ఎంతో వుండేది ఆశ. కానీ—తనకు చివరకు ఆశించినది, ఆశించనిది అకస్మాత్తుగా ఒకనాడు సంభ వించింది. అదీ ఒకందుకు మంచిదే అన్నట్లయింది.

ఆనాడు జీవితదీపమే ఆరిపోయేందుకు ఆఖరి సారిగా నిశ్చయించింది. ఇంత నిరాశల పెనుగాలి తాకిడులకు ఎక్కువకాలం మనలేనని తెలిసికొని.

అటువంటి సమయంలో తనకీ అదృష్టంపట్టింది. దాని బలంచేతనే ఇంకా జీవించివున్నాడతడు. ఇక తనకే ఆశాలేదు.

"నావంటి అదృష్టవంతులు ఎవరూ కావద్దు." తనని చూచి తనచరిత్ర విని ఎవరైనా జాలిపడాలని తన ఉద్దేశంకాదు. అలా జాలిపడలేక హేయంగా చూచే మానవుల బారినుండి విస్మృతంగా జీవితయాత్ర గడపటం తన ఉద్దేశం. అందరి హృదయాలూ తనలాగే వుండవనే యథార్థాన్ని తానెప్పుడో గ్రహించాడు గనుక.

'మంజూ! నీమూలంగానే నేను బ్రతికివున్నా' అందుకే నిన్ను దేవుడు కరుణించాడు. నీవు తప్పక గొప్పదానివి కావాలి?' యిలా ఆలోచించుకుంటూ, ఆవేళ చాలరాత్రివరకు నిద్రపట్టక మేల్కొని గతాన్ని కళ్ళముందు కట్టించుకుని వున్నాడు రామూ.

10

'అబ్బ! ఎంతజనం, ఎంత కోలాహలం! ఎవరో? ఆ వెళ్ళేది? ఏంచేయటానికో' అని తమలో తాము చర్చించుకొనే ప్రయాణికుల గుంపుల్ని చీల్చు కుంటూ, అప్పటికే వచ్చివున్న బండిదగ్గరకు హడా విడిగా పరుగెత్తాడు రామూ.

'నిజంగానే ఎంతమంది వచ్చారబ్బా పంపించ టానికి' అనుకుంటూ ఆ జనం చేరిన పెట్టెదగ్గరకు

పోయి నిలిచాడు. ఎవరికోసం తన కళ్ళు వెదుకుతున్నాయో అతను వచ్చేసరికి ఒక్కసారి 'మంజూ' గంతువేసి రాబోయింది. 'వద్దని' వారించాడు.

అంతే. మంజూ ముఖంలో సంతోషం మాయమైంది. 'అమ్మా! మంజూ శ్రద్ధగా చదువుకో!' అని తన దగ్గరకువచ్చి చెబుతున్న అమ్మను కౌగిలించుకొని బావురుమని చిన్నపిల్లలా ఏడ్చింది.

'ఇటువంటి సమయాన ఏడువవచ్చా! పిచ్చిపిల్లా!' అని సరోజనీదేవి ఓదారుస్తుంటే అందరూ 'అబ్బా' పెంపుడు బిడ్డైనా ఎంత ప్రేమ. అలా వుండాలి' అని మెచ్చుకొన్నారు.

కానీ యీ మంజూ గుండెలో గుబులుకొన్న దుఃఖం నిశ్శబ్దంగా చూచి సహించే 'రామూ' కోసమని అతనికి తెలుసు.

వచ్చిన బండి వెళ్ళకవుంటుందా? రైలు కదలబోతూంటే చేతులాడిస్తూ సాగనంపారు. మంజూ చేతి రుమాలు ఊగిస్తూ అన్నవంకే చూస్తూ వెళ్ళిపోయింది, కన్నుల్లో ఆణిముత్యాలవంటి అశ్రుమాలికలను నింపుకొని చాల దూరదేశానికి.

11

సుఖంగావున్నపుడెవ్వరూ కాలము ఎలా గడిచిపోయింది? అనే విషయాన్ని ఆలోచించరు. అత్యంత ఆప్తులనుండి విడిపోయి ఒంటిగా బ్రతికేవారికి యీ కాలంయొక్క విలువ తెలుస్తుంది. అది ఎంత బరువుగా గడిచిపోతుందో వారొక్కరికే అనుభవమైన విషయం.

అయిదు దీర్ఘమైన సంవత్సరాలు అతి సుదూర దేశంలోవున్న మంజూనుండి తనను వేరుచేస్తూ వెళ్ళిపోయినవి. మరచిపోలేని ఒక సంఘటన తాలూకు మందచ్ఛాయలు తన్నావరించి విడువకుండా వున్నవి. అదే చేతి రుమాలు విసురుతూ, కన్నుల్లో నీరుండగా జాలిగా ఆనాడు వెళ్ళిపోయిన 'మంజు'యొక్క మహిత మంగళ మూర్తి. ఆమె యీనాడు ఏ రూపంలో తిరిగివస్తుయున్నదో అనే విషయాన్ని గురించిన తర్జన భర్జనలనెన్నో చేసుకుంటూ స్టేషన్ చేరాడు రామూ.

అవును ఉత్తరం వ్రాసినా స్టేషన్‌లో కనిపించకపోతే 'మంజూ' తప్పకుండా బాధపడుతుంది. కోపం కూడా వస్తుంది.

ఆఖరి బండి వచ్చింది వెళ్ళింది. కాని ఎవరి కొరకు వెదుక్కుంటూ వచ్చాడో ఆ వ్యక్తి అగుపించలేదు. ఎంత ఆలోచించినా ఏమీ బోధపడటంలేదు. ఈ అదృష్టహీన అభిశప్తజీవి అజ్ఞాతహృదంతరాల్లో ఆ ఆగంతుక వ్యక్తినిగురించిన అశుభశంక పొడసూపింది. 'ఛా! ఎంత పిరికివాడిని. ఆమెకు శుభాన్ని కలిగించు' అంటూ భగవంతుని ప్రార్థించాడు.

కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఆ చీకటి రాత్రి డాక్టరమ్మ యింటి దాపుకు చేరాడు. ఏడుపులూ, పెడబొబ్బలూ వినిపించి గుండె లవిసిపోయినవి. అయినా ఉండబట్టలేక బయట ద్వారంవద్ద నిలుచున్న దర్వాన్‌ని సమీపించి దీనంగా'

'అయ్యా! యేమిటి?' అన్నాడు రామూ.

'ఏమైతేనీకెందుకుపోరాదూ నీదారిని?అందరూ పుట్టెడు దుఃఖంలో వుంటే నీకేమో ...' అంటూ విసుగ్గా చడామడా అంటూంటే—తను మధ్యలో కల్పించుకొని—'కోపమువస్తే అడగనులే బాబూ! ఊరుకోలేక అడిగాను. ఎవరికష్టమైనా ఒకటే'నని అన్నాడు.

'ఆఁ...ఏం చెప్పను...డాక్టరమ్మగారి అమ్మాయి అని యింకా చెప్పబోతూంటే...'ఏమయింది? చెప్పు అని ఆ దర్వాన్ని పట్టి గట్టిగా ఊపేశాడు.

'ఏం చెప్పను...అడెక్కడో రైలు...'అంటూ ముఖానికి చేతులు కప్పుకొని చతికిలబడ్డాడు వాడు.

అంతే.....భూమ్యాకాశాలు ఒక్కసారి నెత్తిమీద విరిగిపడినట్లయింది. ఆ కటికిచీకటిలో గుండె బాదుకుంటూ 'మంజూ! మంజూ! అంటూ' పిచ్చివాడై పరుగెత్తిపోయాడతను.